

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишње 1 фор. или 2¹/₂ динара у сребру.
Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ПОЗДРАВ НА НОВУ ГОДИНУ.

о на лаки крили носи
Поздрав првог новог лета,
Женски гласник од менека,
На све четир стране света.

Здраво да сте српске сестре!
Љубав ближња нек вас здружи,
Једно другој без поноса
И зависти руку пружи.

Удружењем и у слози
Многа добра починиле

У Новом Саду.

Свом народу и себика
Мудрим радом користиле.

Здраво старо, здраво младо,
Здраво и ви сиротани
Многа суза утрла вам с'
Сванули вам лепши дани!

Песма ова толко жеља
Није вешта да исплета,
Колко желим да с' остваре
До другога новог лета.

Мариа.

ПРЕДЛОГ НАШИМ СРПКИЊАМА, А ТИЧЕ СЕ И СРБА.

45. броју „Јавора“ од прош. год. штампан је на првом листу чланак под насловом: „Предлог нашим Српкињама“, који је написао г. И. Иванић. У чланку том поменуто је прво, како су наше Српкиње у покрету за општу ствар играле свагда знатну улогу, како и сад оснивају и подижу на све стране добротворне задруге за потпору сиротиње наше и за приномоћ просветног развитка у народу; како су и приликом последњег српско-бугарског рата скупиле и приложиле преко 70.000 фор. и силном количном завојног прибора притекле у помоћ и утрле тим многу сузу и залечиле многу рану ојађеној браћи својој. По том прелази на то, како је у нас с теретом и с неприликама скопчано прикупљање добровољних прилога за добротворне цели, те препоручује, да се и у нас, као и у Енглеза, а сад и у Мађара, образују и за-

воде тако звану *крајцарски* („репну“) *прилози*.

Енглескиње и Енглези, сиромашнијет стања, остављају сваки дан по 1 шилинг (новчић) на страну за добротворне цели, а то је за годину дана 365 шилинга. Кад то чине годишње милијун синова и ћери енглеског народа, онда се морамо задивити, колика се свота накупи годишње, тако малим дарцима, на добротворне цели.

Примером Енглескиња пошле су у новије доба и Мађарице, те и оне остављају тако на добротворне цели по 1 новчић дневно, што чини годишње 365 новчића, или 3 ф. 65 н. Почетак је учинила код Мађара старица учитељица Терезија Карачова.

Кад би тим примером пошле и наше Српкиње, а ми додајемо и Срби, и кад би се на то приволело тек 10.000, глава српских, што је лако, ми би на тај начин за

добротворне цели скупили сваке године преко 30.000 ф. а с тим би за кратко време осигурали и обезбедили не само данашње заводе, него би још подигли и многе друге потребне и корисне народне заводе.

Овако би више добра учинили роду свом, него оснивањем и подизањем штипендија, јер заводи су приступачни целом народу, а штипендије тек неколицина ужива, и заводи су трајни и вечни, а штипендисте људи кратка века и превртљиве људи, па често постану и на штету народа. А мало је људи, бар у нас, који су кадри оставити народу толико имање, да се заводи подигну и осигурају; С тога је овај начин пробитачнији и приступачан је сваком родољубу, чак и оном најсиромашнијем, да и он буде учесник и да принесе по који камичак у зидању среће и осигуравању будућности свога рода и народа.

Ми дакле прихваћамо овај предлог и препоручујемо га нашим Српкињама и молимо, да се у то име образују у местима, где има добротворних задруга, пододбори, а где нема задруга, посебни женски одбори, који ће уписивати чланице и чланове и месечно ил годишне примати и слати овамо те крајцарске прилоге на „Матицу Српску“, или ће се у то име саставити овде у нашој добротворној задрузи средишњи одбор за ту цел, а ми ћемо примити на себе, да у овом листу износимо имена тих чланова и чланица и доносићемо извештаје о кретању тих добротворица. У то коло ваља, да се уписују и Срби, јер и они су исто тако и још пре позвани, да

чине добра и да потпомажу народне цели, као и Српкиње. Кад се година наврши, ми ћемо изнети на углед више народних потреба и корисних установа, па куда се већина склони, тамо ћемо новац предати; а зато ћемо ипак оставити сваком одбору и свакој личности на вољу, да може без икакве обвезе принети свој дар тамо на олтар, где му срцу више и боље годи.

На овај начин моћи ће се, по нашем мишлењу, за 10—15 година обезбедити сви наши данашњи просветни заводи, који тек таворе свој живот и који зависе, тако рећи, од случаја те чекају, да им сатре траг ил материјална сушица ил непријателска вољица. А моћи ће се овим начином и подћи још многа корисна установа, особито за наш женски нараштај, за који се сваким даном појављују све веће потребе, све озбиљније прилике, да и тај нараштај добије што бољи и лепши изглед у своју скорашњу будућност.

Ми ову ствар врло озбиљно схваћамо и молимо, да и други родољуби и родољупкиње зрело расуде и размисле, колико нам овај предлог добра и користи донети може, ако га својски прихватимо и ако пријонемо, да га одмах и остварујемо, а тако је лак начин, да га и најсиромашнији члан народа може примити, а да не осети уштрба и терета у својој личној намирини ил породичној потреби. Добротворне Задруге, које постоје, могле би годишње и од свог капитала по једну извесну своту пружати на оваке опште народне установе.

У то име сретно ново лето и сретан почетак!

ШТА СВЕ МОГУ ДА РАДЕ ЖЕНСКИЊЕ.

(Продужење.)

Носле васпитне струке најглавнија је здравствена, с којом данас мноштво жена и девојака, а без велике спреме школске, лепо живи и лепо себе и своје одржи. То су лекарице, бабице и двориле болесника.

Данас има жена и девојака, које уче лекарство (апотекарство) и изуче боље

него многи мушки, па самостално држе лекарице (апотеке). О овом учењу има од испитних комисија врло похвалних изјава. Кад је у Америци гђица А. Гарете положила испит аптекарски рекла је комисија: „камо срећа, кад би се овако умели и мушки спремити за аптекаре.“ Оваких похвалних изјава има и у Европи

Летос су јавили сви женски листови, како су две Рускиње, после свршена апотекарска течаја у Швајцарској, с одликом положили испит пред руском државном комисијом за самостално држање апотека у Русији; а сада јављају, како је у Холанду 19 женских свршило течај апотекарски и положили испит с одликом и ни једна није пала; а од 24 мушких само је 8 положило, а 16 пало — И апотекарство — мешање и кување — латинска кујна — више је женски рад, па и прелазе у женске руке. У Швајцарској било је пре 2 године 15 апотека у женским рукама, данас има још више; а тако има и по другим крајевима. Па колико се до сад опазило, сила мање је несрећних случајева с непажње у прављењу и издавању лекова код женских него код мушких. Пажљивије су, тачније су и чистије су од мушких. —

Бабица има данас и по селима намењених званично а по варошима још више; па што је која вреднија, то и боље живи. И бабичарство је женски рад и служба. Око породиља не вреде сила више ни професори бабичарски, изузев оне најтеже случајеве; а бабица врши ову службу сила јевтиније. Још док ова струка пређе сасвим у женске руке, заједно с професорским катедрама бабичким, вредиће изучене бабице још сила више. Бабица ваља да је појача и да је свесна жена, да се уме паћи и онде, где се при порођају деси и необично шта; па ако је и образованија, то је више траже и боље плате. Оно стоји, да порођаји и без учених бабица већином пролазе уредно и срећно; али се данас дешава с неприродног живљења и у простим, а особито у богатијим породицама, све више и неуредних порођаја; па изучена бабица позна то у напред, и спреми се, а неизучена нити уме да позна, нити да се приправи, те страда дете и породиља. Кад би само још те учене бабице мање докторисале, а више гледале да оне несрећне и глупачке предрасуде и празноверице истребе, којих је највише око порођаја, и са којих многа породиља страда, онда би биле народу још од веће вредности. Ал има, па баш ове изучене, да вуку пуну торбу лекарија, па од-

мах то дају и преписују за дете и матер, праве се неки доктори на са својим тељевима и лекаријама многу слабију породиљу ослабе још већма, те пропадне и дете. С тога многи и одличнији, а особито прост свет, воле просту бабу уза своју породиљу, јер ова не докторише. Бабица има да пречува дете и породиљу, и има строго да пази на чистоћу, особито на своје руке, прсте и нокте, јер с неопраним рукама пренесе под ноктима заразу с труле материце у болесне породиље на здраву, те јој страда и једна и друга. У осталом код нас има и образована а особито проста света, који држи, да су бабице излишне, то је још веће зло. У прво време, да како, помагале су се породиље и саме, ал су биле јаче и деца им јача, па су могле поднети свашта. — Код нас више ни игде пропадне деце одмах чим се роде, јер се породиље крију по подрумима и кошарама. Код нас ћеш код сваке породиље чути најчуднијих басана, те многа породиља страда само од страха. Ту ваља изучене бабице да покажу свој докторат па да извојују за породиљу најздравију собу, и да не дају ни породиљи нити икоме пред њом говорити о тешким порођајима, ни да се саме хвале како су овде и онде помогле, а да није било њих, био би крај овој и оној породиљи; Такви говори, ма и о помоћи, поплаше породиљу чак и за други порођај. —

Колико требају породиље изучених бабица, још много више требају болесници изучених дворилца, нудила. И ово је струка и служба чисто женска. Оне су рођене дворилце, као сестре браћи, као жене и љубе мужевима, као мајке деци својој и као домаћице свима млађим и старијим у кући. Све, што у ово дворење спада, уму оне сила боље да изврше него мушки; да опазе, притрче, послуже, покрију, зашупкају, угоде, па сачувају и спасу. Око болесног има више него око малог детета да се угађа, да би се што пре дигао. Треба одвише пажње, стрпљења, мирноће, треба осећања, симпатије, љубави, милости према болноме. Тога нема у мушких ни близу онолико колико у женских. Женска је пажљивија, мирнија, услужнија, одатија, милоснија и према женскоме, а особито

према мушком. За то сви воле женско дворење, особито мушки, и ово их пре дигне. Она хитлена пажња двориле већма обрадује болног, него најкрупнија помоћ мушка. Само она има свести за ред и чи- стоћу; само њено око уме да опази сваки најмањи неред, нечистоћу; само њена рука да подвори болне. Данас су сви доктори за то, да женске дворе болне, и свуда су по европским и американским клиникама намештене женске. Као што за женске нема женских магнетизара, него су само мушки; тако су за мушке бољи магнети- зари женске. Јачу снагу за мушке има женска рука. На њено миловање по лицу, глави, врату пре заспи болесник. Слађа је и вода и свака понудица из њене ру- ке, и кад га она покрива и ушускава, то му годи, и то га лечи боље него многи други лек. Онако се и каже, да у дворе- њу болесника више вреди једна женска, него десет мушких, и каже се за вешту дворилу, да вреди око болесника као и доктор. Она и доктору олакша рад. Сила боље изађе му за руком лечење, кад уз болесника има вешту дворилу. Уз изу- чену дворилу пролази данас и онај боле- сник, који код своје куће лежи, боље, не- го у шпиталу, јер ова врши тачно све наредбе дотичнога доктора. Све ово, ра- зуме се, где се не појави антипатија. Ово је једино зло; и чим се појави, нека се од мах уклони та, коју не може болесник да гледа, јер из руке антипатичне ни најбо- љи лек не помогне. Чиста вода и воће буде отужно! а из руке симпатичне буде лек и оно, што другије није.

Вештих дворилу тражи се данас свуда, и по варошима и по престоницама, за то их данас сами владари и царице и кра- љице под своју заштиту узимљу и на че- ло им се стављају. Па како данас и по селима више него пре има и тежих бо- лести, јер и сељани данас угледајући се на варошане све неприродније и против- није живе, то ће бити све више леба и службе за двориле. У Швајцарској било је још пре неколико година намештено око 3000 дворилу; у Прусској више од 16.000; у Енглеској прошле године преко 38.000. Тако их има и у Француској у Галијан- ској и по другим крајевима, и то осим

оних милосрдних сестара калуђерица, које се под заветом баве само дворењем боле- сника, и којих има још много више него изучених дворилу.

Још од почетка хришћанства, хриш- ћанске удовице су се на ово одавале. Ка- луђерица је ових највише било 16. и 17. века, кад су бесиле најјаче болести. У Римљана има их и данас много хиљада. Оне имају више стотина својих намастира, и у свакоме дворе на стотине и хиљаде болесника. Највише их има у Француској, има их више редова: винцентикала до 30.000, францисканица 22.000, сестара св. крста 6000, карловака 5000. Исто та- ко их има и у Галијанској. После их има, које не стоје под заветом. Тако су кал- варице, саме удовице. Од последњих 40 година овамо имају и Лутерани своје се- стре ђаконнице. У Немачкој има их више од 5000. Па и ове, као и оне милосрдне сестре иду као болничарке у Цариград, Смирну, Александрију, Кајиру, Јерусалим и даље на исток; а онамо још даље раде енглеске сестре, којих опет има много хи- љада. — Па опет је мало, дворилу тако их много треба. Још док се и прост свет боље обавести, о користи својој од њих, и док увиди, да свуда, гдегод ове раде, сила више болесних оздрави, а где их нема, сила више мре, отимаће се и села за њих и неће се моћи довољно настачити изучених дворилу.

За то се данас сви свеснији људи, осо- бито задруге женске свом снагом заузим- љу, па отварају и школице за двориле, да би се што више одавало женских, на овај најблагодотворнији и најспасоноснији рад женски. У нас нема ни дворилу ни сеста- ра, па за то и мре болесника више, него што би мрло, кад би и ових и оних било.

Истина — ове јаднице радом својим не обогате се новчано, као друге вешта- киње, али се обогате душевно боље него да стеку хиљада и њихово је срце пуно и пуна душа онога правога анђелског ра- довања, јер њих благосиљају сви болес- ници оним благословом, који пред судом божјим више вреди, него овде и царска плата; сузе благодарности оних патника уписују им се у књигу живота боље него друга највећа добротинства; јер за људе

нема већег добротинства, него болеснима помагати. Без пожртвовања ових јадница одавно би мноштво патника било под земљом; ал ове су стојале уз њих као анђели хранитељи, ове су их спасле, дигле, као изнова живот дале.

Кад би само још те миле сестре, дворећи иноверне, могле да им у оној тешкој невољи не дирају у веру, најсветији живац душе и бића, у веру — која при предизању од болести свакога оног јадника боље диже; него тада и лечење и дворење, оне би биле и иновернима праве милосрдне сестре. Ал оне — старајући се и за душевно спасење болесних више нег за телесно, привлачећ их својој цркви, баш у тим најодлучнијим часима за утврђење вере у Бога и у милост божју колико своје дижу, толико иноверне сваљују; а кад би умеле, код хришћана болесних да потичу само оно, што је опште у Хришћана, или код нехришћана само оно, што је опште у вери свију људи; а оставиле се свега особнога своје цркве; онда би биле прави анђели, и било би им благосиљања — тога највећега за душу блага, на вечито. Ал оне по завету морају онако, па ваља и болесници то да знају, па с њих пример да узму, како своју цркву љубити ваља.

Најпосле — што се тиче изображавања дворнића, и у томе има данас као и у свему другом сила више вештине него пре, те и за ово имају Енглези, Французи, Немци, праве школе, које као да су у Немаца најбоље особито тамо на северу и западу, у Липском, Берлину, Хамбургу, Бремену, у Магдебургу, Карлсруји, Хановеру, Дармштату, а за образовање сеоских дворнића највише се ради у Баденској, тамо се даје највише течајева, трају по 5 до 6 недеља; у Берлину траје данас 4 месеца, примају се здраве девојке и удовице од 20 до 35 год. а изузетно и преко 36 год. па и удате жене. Течајеве дају доктори, који управљају шпитаљима и старешице дворнићке, а дају их или сопственом побудом ил умољени од женских задруга, доктори предају науке а старешице вештину дворења. Науке су: основе познавања створа телесног и опредељења и радње сваког оруђа у телу с променама,

које учине болести (анатомија, физиологија с патологијом) и поглавито знање правила и прописа дијететике, са познавањем свега, што је противно здрављу у јелу, пићу, оделу, стану и т. д. пошто држањем тих правила мора свака болест да устукне, и ако она није болесна оруђа тако покварила да више не могу радити, а ни болестник још није пристарио, оно болест мирно пређе, вештине дворнићке су: рукопомоћи при различним приликама од преноса и положења болесника па до подигнућа, уз које иду све ситније хируршке помоћи, трење, облагање, умотавање, повезивање и чување болесника. Могу слушати предавања и онде, где се уче милосрдне сестре ђаконице, али које су без прекорног владања.

За дворниће ваљају појаче девојке, да могу издржати онај напор непрестане пажње и неспавања, па за које се не хватају заразе као што су поснице, па које нису гадљиве, и које су, што се каже, претерано уредне и чисте, и које се ни при јаукању патника не забуњују, него чине своје, па која се радује, кад може невољном бити у помоћи; која не помишља на своју угодност и воле бити код болнога него на весељу; која трчи сваком у помоћ не питајући, је ли њене ил друге вере и народа, није ли богат ил сиром, није ли у кући ил на улици, и чини оно тако од срца, као да јој је оно сестра или брат најрођенији и најмилији, — то је рођена дворнића; па која је обвикла највећма уважавати за лек болеснику чист ваздух и свежу здраву воду уз чисту храну и мир око болесника телесни и душевни, та вреди нада све.

У Њујорку у Америци прима се свака за месец дана на искушење па онда се учи, и по томе се по потреби службе шаље по вароши и околини да двори сироте и богате без разлике вере, и има зато осим стана и хране, прве год. по 8, а после по 12 и више талира месечне плате за службу од 12 сата на дан. — У Баденској дају се данас течајеви и о дворењу породиља од оне тешке боље труљења материце, да не би бабице идући око ових заразу пренеле; и дају се течајеви о дворењу мале деце, која леже од заразне

болести, да не би доктори идући око те деце заразу разнели, па те тако изучене двориче шаљу се и по селима, чим се где појави заразна болест на деци, и од то доба врло мало деце умре.

Двориче ове биће још од веће благодети за народ, кад буду научиле те умеле и у опасностима живота бедницима у помоћи да буду. Па кад буде било школица свуда, те буду имале прилику то дворење да науче и оне, које не мисле бити двориче хлеба ради, и кад буду та предавања држале женске као доктори и професори, те не узморају се стидити ни оне из најодличнијих кућа, као што се сада смера у Карлсруји у Баденској, онда ће ово највеће добротинство бити још од веће благодети за народ.

За ове двориче скупају се данас и пензиони фондови, да би им се осигурала и старост, кад се са таким пожртвовањем муче за младости.

За образовање ових дворича заузимају се данас и Задруге црвеног крета, које исто онако стоје под заштитом самих владара царева и краљева и царица и краљица. Задаћа је ових задруга дворење рањених у рату и старање за њих и после рата. Задруге ове раде данас с таким одушевљењем, да би ово биле велике заслуге и за саме анђеле чуваре људске, њихов је смер, умишљај, највеће милости божје, За то и успевају онако. Друштва ова тек што су почела на већ броје много пљада чланова. Аустроугарско друштво црвеног крета броји прека 50000 чланова, има на расположењу више од 60 својих апотекара, преко 500 доктора више од 2500 дворича и располаже с фондом преко 3 $\frac{1}{2}$ милиј. фор. То друштво послало је у помоћ рањенима у српско-бугарском рату два одељења својих људи, једно у Београд друго у Софију, Београдско одељење држало је 8 шпитаља, довело је до 50 милосрдних сестара и толико других дворича, и донело је собом силну опрему, свако одељење на стотине сандука, у вредности по 60.000 фр. и по одласку из Бугарске и Србије остало је све владама на поклон. Код руског друштва црвеног крета има у Петрограду 10 комитета госпођа, које имају своје милосрдне сестре и своје

шпитаље, имају ван петрограда 73 окружне задруге са 218 комитета госпођа и располажу са фондом од преко 3 мил. рубаља. Тако стоје ове задруге и код Немаца, Француза, Енглеза, и по осталом свету, свуда под начелством самих владара. У последњем српском рату било је од црвеног крета посланих нам у помоћ чак из Немачке, Француске, Енглеске и Русије, не само доктора него и дворича.

У тим ратовима показале су се врло похвално и наше, ако и мале и сироте задруге женске, и у набављању потребних ствари за рањене и у дворењу ових, те онако је и краљ Милан установио орден у почасти, прве и најмилостивије мајке српских рањеника, краљице Наталије, као одличје за оне, које су се одликовале у дворењу и у старању за рањеника; али је краљица Наталија и била права, царска мајка рањених и болних јунака; за њу и туђинци извештачи нису могли да нађу довољно речи хвале и славе, ни да се начуде оној оданости и пожртвовању и оном неуморном труду ове најсветлије мајке и анђела народа српског, која није само у конаку неуморно радила са мноштвом најодличнијих госпођа, него и непрестано обилазила болне по свима шпитаљима, и имала за сваког болног и рањеног милосних речи и утехе тако, да је њезин сваки долазак био онима спасоноснији, него лекови. Онако само права божанска мајка може и уме: па и било је при њезиним походима чудних призора, јер тешки болесници су устајали као здравци, само, што их је милостиво ословила, и многи издишући повраћао се у живот, ком је она близу приступила, као што се казује за болесне и издишуће у турско-руском и пре тога у француско-немачком рату, кад су их њихови велики цареви полазили. —

Овде у речи о дворењу и помагању болеснима остаје још да неведемо и оне помагаље, које живе само с тим, што уму болесне да протру. И ово је добар начин помоћи болеснима. У источних народа има ових тариља од прастих времена, па отуда и у нас. У пређашњим вековима, док није лекаство све помагање овако сасвим обузело, било је и ових тариља више и било свуда; али се забацило, и

на западу сасвим заборавило, па и код нас тако изгубило, да је данас једва и у селима наћи коју бабу, која уме добро да протре. Данас је и одличнији свет тако се дао за лекаријама, да више не гледа ни на чистоћу ваздуха, воде и хране, ове три прве потребе и најглавнија лека у свакој болести, баталио и купање и прање — чистоћу тела и коже, — на богати једва чека пролеће да напуни џепове па да иде у бели свет да тражи купке; а да има мало свести, помогао би се сваки купањем и трењем и код своје куће, а не би га стало ни десето од оног, што у туђини проспе. С тога је нестало и код нас тариља, којих је пре било пуно.

Данас се ради и ово са више вештине и има особито у купкама парним руским и амамима турским врло вештих послужитеља и послужитељица, који свакога науче оно, ко год жели да научи. Та-

риље те иду и по кућама па има и данас примера, да нека постане срећна, допаднувши се оном, кога је помогла — проста девојка и удовица богатом и одличном момку и удовцу, те је није више ни пустио од себе; а на западу сада дижу се праве школе тариљске, и излази ово помагање болеснима на врло леп глас, ту струку помагања ваља и бабице да науче, па ће имати још боље заслуге за себе и народ.

— Па нису само тариље, које том једном вештиницом двориљачком помажући патницима помажу и себе, него и оне просте послужитељице у женским купкама многу су сузу благодарности виделе од оних патница, које послужују, па сузе оне створе и њима оних светих и анђелских часова, оних топлих осећаја, за које знају само оне, које чисто и свесердно јадницима помажу. —

(Продужиће се.)

КО ЈЕ ГОСПОДАР НА ДОМУ?

(Педагошко питање за родитеље.)

ного и много се говорило и писало о домаћем васпитању, којом приликом набрајаху се мане домаћег васпитања, којих имаде врло много, тако, да их човек не може све на једаред ни избројати.

Просто набрајање тих мана не би значило ништа; јер не би писац постигао своју цел. Није, дакле, довољно изнашати мане, него треба и начин наћи, како да се те уклоне. То је оно, што је, управо, најтеже.

Многи родитељи и сами увиђају своју погрешку у васпитању, али нису у стању и уклонити ју; шта више се дешавало, да хотећи избећи погрешку, пали су још у већу, па после не могу, да се искобељају.

По себи се разуме, где су родитељи сами необразовани, да ту не може ни бити помена о васпитању деце, ту је још онај примитивни начин, и све што се збуде, било добро, чега је мање, било зло, чега је више, све је то случајно и нехотично. Ту је васпитање онако, какво су они од

својих предака наслеђили или пак по примеру других кућа.

За половно образоване родитеље нећу да говорим; јер они још мање имају вредности, тако су гори, но они, код којих култура није на врата ни куцнула. Таки су само на штету образованости и васпитања.

Воћка неоплемењена не може давати оплемењена плода; родитељи неоплемењени не могу давати ни човечанству ни држави ваљане синове, који ће моћи послужити и једном и другом на дику; него ће давати синове, као и воћка различна плода споља лепа и румена а изнутра скроз поварена, црвљива.

И код оних људи, који су образовани, који знају како ваља децу васпитати, и код тих се дешава, да каткад не постигну своју цел, томе је понајвише узрок њежна љубав оца и мајке према деци својој.

И најстрожије родитељско срце омекша, кад види своје дете болно или кад види јединче своје на самртничком одру

из ког се више предићи неће. Ту престаје ум да влада, ту осећаји превладају човеком, те у болу свом више ће пута уздахнути и рећи: „Та што нисам нежнији био према њему (њој),“ тешко му дође и никад не може, да опрости себи, што је бајаги суров био према детету своје и, верујте ми, завери се, да други пут неће такав бити, него ће га миловати и држати као мало воде на длану.

Па тако и буде.

Не само, да такви случајеви натерају човека, да је нежнији према деци, него имаде много таквих случајева, где су родитељи немоћни.

Нарочито су матере у љубави и нежности и сувише издашне.

Па шта буде од таквог детета?

Буде својевољно, и што оно хоће, то мора да буде. С дана у дан преовлађује и постане господарем на дому и то је то о чему ћу да говорим.

Много дрво превија се и тамо и амо, како духне и најмањи ветрић и који чешће душе и јаче, тај га на своју страну и пресавије и то се дрво привије, те постане богаљ од дрвета. Чим виде људи, да ће се тако шта са дрветом младим догодити подупру га, да се не може пресавити и тако га одрже права и здрава.

Па зар детенце није то исто што и дрво?

Јесте; и оно је тако исто наклоњено и добру и злу, па ако је погрешно васпитање, то ће се на ону злу страну превити; зато онда ваља гвозденом вољом стати на пут, да се са свим не поквари, да не постане — богаљем, телесним и моралним.

Одмах у почетку чим се види, да дете осећа, да се креће, одмах треба гледати и упутити га на прави пут.

Матере то најбоље виде. Ено још за време дојења избија самовоља на површину.

Колико пута дете плаче, нит знаш зашто, ни кроз што, те матери, да би га утишала или га ноша или му ране даје; мало по мало ово се научи на то, да чим плаче, да га матери мора или нашати или ране дати, те употреби ту доброту материну на зло и тако рећи матери постане обвезана, да и даље оно чини, чему је

своје дете научила. Дете постане господарем своје матере.

Ово се може избећи.

Чим дете плаче треба одмах видети, да л' га шта жуљи, тишти, да л' је гладно и т. д. па према томе удеси свој поступак.

По моме мишлењу рана не треба, да се свагда у одређено време даје; јер ће и тиме дете навикнути на господарење, него свака матери треба, да зна кад је дете од прилике огладнело па онда, да га нахрани, тиме ће избећи самовољу детињу, да га мора матери онда нахранити, кад је њему воља.

Неки ће можда рећи, да треба, да је тачност у свему. И ја то велим, али додајем, да тачност треба тако удесити, као да она зависи од материне воље и да је случајна, а не дете да матер опомиње на тачност.

Па тек како је тешко, кад матери навикне дете, да га сваки час има на рукама. Више пута не може свој посао, да обави као што треба, јер јој дете неда, та оно мора, да је на рукама. Зар се једанпут могло чути, како саме матере говоре: „Е, па шта ћу, кад сам га тако научила.“

Кад се научи дете на то, онда га је тешко одвикнути; јер: навика је једна мука а одвика сто.

Зато не треба дете навикнути и само га онда узети на руке, кад само матери хоће, а не кад се оно дере, да му се по ђефу учини.

Дакле, као што рекох, још одмах у почетку ваља дете научити на то, да оно никако не може бити господар и самовољан, него, да све зависи од родитеља, па кад се дете још у малој малоћи навикне на то, да родитеље гледа као своје господаре, који му добра желе, онда ће доцније лако и увидети, зашто су они господари а не он.

Доцније кад одрасте, онда се опет показује самовољан. Нарочито је то код оне деце, чији родитељи имају служавку или слугу. Деца радо хоће, да су и они неки господари над слугом и служавком, а особито онда ако то и родитељима годи.

Сећам се врло добро, како ми је један родитељ пред дететом својим говорио,

како дете заповеда слушкињи ово или оно и како сматра за понижење, да с њоме и говори и увек се према њој господски понаша. Учини л' му ова вреда или ако неће да учини оно, што његово господство хоће, онда или ју бије или ју псује. Лепа похвала!

То је дете у стању и налагати шта на слушкињу, ако ова неће, да му учини по вољи. Шта више ако се потужи родитељима да слушкиња неће да га послуша, родитељи ју испују и тако дете мало по мало постане господар над слушкињом а и над родитељима. Јер тим тужакањем оно примора родитеље, да испују слушкињу, а преморавање је господарење. Само једанпут и ка не ураде, како је детету воља, оно ће да легне на земљу и да се ваља и бацака.

За то ваља дете навикнути, да оно не сме бити ни према слуги ни слушкињи господар, него нека и њих сматра за старије од себе, које ваља слушати. Кад се дете тако навикне онда ће још мање моћи и помишљати на самовољу према родитељима од којих му долази све што има, којима има, да је захвалан за своје биће, за све.

Види ли дете какву лепу хаљину или друго шта лепог у другом детета, одмах се породи у њему чежња за тим и он гледа, да од родитеља излаже, ма на који начин. Овај се случај дешава више код женске деце него код мушке. Оне су више заузете за лепе хаљине, лепе траке, ципеле и т. д. него мушки.

Учини л' им се једанпут по вољи и то за то баш што су они хтели, онда долази одмах и друга и трећа жеља, а лепо каже енглеска пословица: „It is casier to suppress the first desire than to satisfy all that follow it.“ Лакше је угушити прву жељу, него испуњавати друге, које за овом долазе.

Дете треба навикнути, да оно нема никаквих жеља, ал зато не треба ни да

оскудевају у ономе, што је најнужније. Ако је тако навикнуто и ако је навикнуто, да је и с малим задовољно, онда му неће ни упасти у очи, како њена другарица има лепшу хаљину од ње и т. д.

Баш ако би се поред свег тога породила чежња у детету за хаљином или другим чим, то треба разборитим разлогом убедити дете, како је та жеља његова неоснована, како родитељи знају, шта треба дете, да има, па кад једанпут рекну, да то не треба њему, онда нипошто не треба од тог одустати. Ни плач, ни улагивање од стране детета нека их не натера, да од свог одустану: јер ће тиме дете опет почети господарити и жеља се његова свака испунити мора.

Не ваља ни тај поступак ако ко рекне; ако се поправиш, добићеш. Дете ће се онда за неко време поправити само, да постигне своју жељу а чим постигне одмах ће бити као што је и било; јер га за то време није уверење поправило, него жудња да постигне своју жељу. После ће бити можда, још гори, да би се опет дала прилика, да се поправи, те, да опет шта добије. Много је боље, ако је дете зато добро, што је само увидело, да је родитељима мило и да онда хоће сами, да му коју радост учине.

Испуњавањем детињих жеља снажи се у детету самовоља и тежња за господарењем, што се не сме никако допустити.

У опште се ваља чувати од тога, да дете не господари на дому; јер где је тако, ту нема реда, ту све иде натрашке.

Самовоља детиња јесте плод рђавог и погрешног васпитања домаћег.

Особито матере ваља, да се чувају да им деца не увиде слабу страну — превелику љубав и претерану нежност — јер ће тако најлакше деца господарити а матере слушати у место, да је обратно.

Иван Мартиновић.

КАКО ЋЕ НАМ ЋЕРИ БИТИ ДОБРЕ ДОМАЋИЦЕ.

Богод је рад да му ћи добра домаћица буде, нека је сваки дан и сваком приликом опомиње на дужности добре домаћице, и нека је научи још код своје куће што је најнужни-

је умесити, скувати и испећи, а ту је хлеб прво, јер начини здраве и оне, које га месе и оне које га једу. — и да зна, да ће се простом и чистом храном не само сачувати од сваке болести и заразе,

него двапут онолико имати здравља, снаге и лепоте, — и да верује, да више вреди румен и здрав изглед него све мртвачке лепоте;

даље, нека је навикне, одмах, где шта треба, пришити и закрпити, опрати и углачати, скројити и сашити, а увек носити јаку одећу и обућу, — и да зна, да навити и аљине природну лепоту више сваљује него што подиже, — и да верује, да боље одева плаћена проста аљина, него задужена свилена;

даље, нека је поучи малу децу забавити и успавати, свући и обући, наранити и опрати и сваког болесног приватити и подворити:

нека је навикне, све што треба по кући и вешто и брзо урадити, собе спремити, стан удесити и својим рукотвором уресити; и све по кући склонити, очистити, наместити, па ако треба и закречити и оленити;

нека је научи краве наранити и помустити, млеко, масло и сир начинити и сачувати, и ситну стоку и живину запатити и одгајати;

нека је научи и у врту што треба урадити, посејати и посадити, подићи и везати, залити и оплевити, воће и поврће сачувати и семе ухватити;

једном речи нека је научи све, што у кући треба, не само да сама уради и да се сама помоћи уме, него, да уме и млађе надгледати и упутити и нека је сети сваки дан оне лене песме нашег милог песника З. Ј. Јовановића:

„Малена сам, — нека нека, — ал од мене с' много чека: морам много хтети, знати, морам шити, ткати, прати, морам дворе чисто мести, танко прести, ситно вести, лан редити и белити, морам пајат' и кувати морам кројит' и кршити; краве мустити и гајити, живад хранит' и чувати, врт гајити, заливати и ранити зором рано, да ми буде све ваљано, морам радит' све по кући, све весело певајући, морам бити лака чила, па ћу бити свима мила и свакоме послу ука, милој мајци десна рука.“

Још даље нека је навикне све, што кући треба, да уме изабрати и купити, и при купу ил продаји недати се преварити ни зрном, ни мером, ни рачуном ни новцем; али не куповати ништа излишног, непотребног и без чега се бити може; а сваки сувишак и сваку мрвицу сачувати и корисно употребити; — и да зна, да није само она добра домаћица, која уме што више од оног да заштеди, што муж завреди, него и да има свега више, него што разметљивица потроши;

најпосле нека је научи, да у свачему гледа праву вредност, а да презире све, што се чини да је вредно и да свуда здрав разум употреби; али уза све то, да буде и смерна, јер ово свему ономе двоструку вредност дода; — и да зна, да само вера у бога чини човека срећна, па за то нека је навикне у својој затвореној клетци, богу се помолити, пред њим се понизити, па ће онда умети и кућом и млађима најлепше владати.

ДОМАЋИЦА И ВАЗДУХ У СТАНУ ЈОЈ.

Недна од првих дужности свакој домаћици је, непрестанце пазити, да јој је свуда у стану чист ваздух. Нечист ваздух је један од најјачих узрока нечисте крви и отуда многе болести; и само кад би се дало срачунати, колико убије у народу снаге и здравља нечист ваздух на стану, сви би се упропастили од чуда; а ово стоји само до домаћице, она је чувар и анђео хранитељ свог дома.

Човек је од природе тако удешен, да му се гади и хвата га мука у нечистом

ваздуху, и то га чува од оног отрова и заразе. Ко не зна за ово, нека пробуђен ода сна у соби, промоли главу кроз прозор, па 2 и 3 пут одане, чисто ће оживити, као заточеник кад из тавнице изађе, и осетиће, као да само здравље и снагу у себе вуче; — или, нека с јутром изађе из спаваће собе на $\frac{1}{4}$ сата, и на пољу се онога свежег и слободног ваздуха навуче, и онда опет уђе у ону собу; тако ће га заданути онај смрад, да ће му се чисто смучити. Оно је опомена, да бежи из оно-

га гада, које ће по мало осетити и при отворено држаним прозорима, а код затворених прозора тако се нагомила, да буде, особито зими у угрејаној соби, права зараза. За то данас све школе уче и препоручују, да се спава при отвореним прозорима; и зна се, да су они, који на пољу спавају или при отвореним прозорима сила здравији и од сваке болести и заразе сигурнији.

Код нас се на ово најмање пази, те онако и има пуно патника бледих као понижених не само у кућама сиромашким него

и у богатима. Домаћица дакле која воле, да су јој сви њени живи и здрави, нека непрестанце пази, да јој је ваздух — ова прва и највећа потреба за живот и први и најјачи од свију лекова за болесне, — да јој је и у авлији, а особито у соби спаваћој ваздух најчистији; па за то да су прозори у спаваћој соби не само цео дан него и ноћу па и зими, кадгод време допусти, широм и на најјачој хладноћи бар једним окном отворени, то је и за здраве и болесне прво за живот и здравље и снагу. —

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА.

I.

Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња.

ЗАПИСНИК

15. седнице одбора добротворне задруге Српкиња Новосаткиња држане 13 (25.) децембра 1886. год.

Председава: Јулка Радовановићка начелница; бележи: Арк Варађанин перовођа, присутн су: подначелница: гђа Софија Чакра; благајкиња: гђа Софија Јевтићка; одборкиње: гђе: Христина пл. Новићка, Катинка Христићка, Марина Завишићка, Љубица Димовићка, Љубица Велимировићка, Персида Маркуш, Софија Пушибрк и прегледачица: гђа Катица пл. Новићка.

1. Чита се записник 14. седнице. — Одо ставерава се.

2. Чита се допис мађистрата сл. кр. вароши Новог Сада с позивом, да се у име откупа за узајамно честитање нове године купе и тамо до 28. децембра о. г. пошљу прилози за варошку сиротињу. — Решено, да се пошље 5 фор. прилога и да се изјави, да ће задруга ова и сама пред божић делити сиротињи 80 фор. те не осећа потребу, да на ту цел још и купи прилога.

3. Перовођа извешћује, да су изасланице гђе: Софија Јевтићка и Катица пл. Новићка набавиле и у очи св. Николе поделили на 62 сироте школ. дечице разног одела и обућа. Том су приликом присутне биле и гђа начелница Радовановићка и одборница гђа Марина Завишићка, а уједно и управитељ школски и председник општински г. Др Лаза Станојевић. Изјављује даље, да су на ову цел даровале гђе Кат.

пл. Новићка 2 капутућа. 2 шешира 1 пар ципела, 1 чакшире и 1 пруслук, а гђа Персида Маркуш 1 нову капу и да су гђе одборкиње саме кројиле и шиле за жен. децу халинице и сукњице, те је тако и могло бити, да је за сво то одело издато тек нешто више од 120 фор. Узима се на знање и изјављује се протоколарно хвала како овим дароватељкама, тако и одборницама, што су шиле халинице.

4. Гђа подначелница изјављује, да је за погорелу цркву у Бовиђу скупила и послала 23 фор. 85 новч. — Са захвалом на знање.

II.

Добротворна задруга Српкиња Вршчанака

потрешена грозним догађајем, који је наша 2 места Т. Бечеј и С. Црњу 23 Септембра о. г. задесио, није могла остати равнодушна, већ је закључила купити добровољне прилоге и на ту је цел скупила у грађанству 53. ф. Од тих прилога послато је у Т. Бечеј 31. ф. 50. а у С. Црњу 21. ф. 50.

Прилагачи су: Високопречасни Гд. Нектарије Димитријевић мандатар вршачке епархије 10. ф. г. Коста Гренчарски адвокат 3. ф. г. Коста Маринковић трг. 3. ф. Јелена Стерије Поповића 2. ф. А. Недељковић и синови 2. ф. Даница Поповићка 1. ф. г. Јоца Барбуловић, колар 1. ф. Софија Радуловићева, 1. ф. Софија С. Г. Петровићка 1. ф. Милка Гренчарска 1. ф. Анка Ђорђевићка, 1. ф. г. Карло Хофман, посластичар 1. ф. Софија Цвејићка 1. ф. Санди Обрадовићка, 1. ф. г. Коста Обрадовић трг. 1. ф. Персида Ђ. Јовановићка 1. ф. г. Трембарски обрелајтнант у

пен. 1. ф. г. М. Перишић трг. 1. ф. г. Васа Гренчарски старији трг. 1. ф. Александра пл. Лазаревићка 1. ф. Ј. Д. Јурук 1. ф. Марија Павковићка 50. н. Мила Недељковићка, 50. н. Ана Милосављевићка, 50. н. Јован Костић, 50. н. Сима Костић, 50. н. г. Светозар Брашован, 50. н. Даринка Бота 50. н. Софија Лукићка 50. н. Мара Мандукићева 50. н. Софија Андрејевићка, 50. н. Ана Бозорова, 50. н. Марина Пекаровићева, 50. н. Амалија Радакова, 50. н. Јелена Г. Митрашинова, 50. н. г. Стеја Јанковић, трг. 50. н. г. Васа Петровић, кројач 50. н. Сара Богдановићка, 50. н. Милка Богдановићка, 50. н. Јелена Богдановићка 50. н. Јелисавета Драгићка, 50. н. Мила Цвејићка 40. н. Анастасија Савићка, 40. н. г. Васа Лукић, 40. н. г. Шандор Гавриловић, 40. н. Олга Стефановићка, 40. н. Марта Дурсина, 40. н. Н. Н. 40. н. Персида Панић, 40. н. Ката Младеновићка, 30. н. Стева Џамбасовић, 30. н. Лена Пантић, 30. н. Мита Ранчин, 20. н. Н. Н. 20. н. Н. Н. 20. н. Н. Н. 10. н.

Добротворна задруга Српкиња Вршчанска закључила је у својој седници од 12. Новембра т. г. оденути 50. сиротих ученица овдашњих школа, и на ту цел је одредила из своје благајне своту од 100. ф. закључак је овај извршен, и на „Ваведеније“ подељене су хаљинице, те се тако сутра дан иста дечица у новом оделу причестила.

III.

Добротворна задруга Српкиња Сентомашкиња

Ова задруга добивши своја правила потврђена од вис. угарског министарства, конституисала се 15. Септембра о. г. и одмах је почела свој рад и до сад се уписало њих 66 задругарица положивши уписну таксу.

Имена родољубивих задругарица су ова: гђа Јелена Дунђерска начелница 50 фор. а. вр. по 10 фор.

гђе: Мара Иванића подначелница, Ана Ђорђевића благајкиња, Нанчика Каћанска, Милица Хаџића, Стака Дунђерска, Милева Дунђерска, Зорка Дунђерска, Исидора Дунђерска, гђа Марија Гаванска 8 фор.

по 5 фор.

гђа Катица Л. Каћанска, гце Ружица Каћанска и Дашка Ђорђевића, гђе: Анка Јоџића, Софија Георгијевићева, Катица Манојловића, Софија Загорица и Јулијана Плавшића.

по 3 фор.

гђе: Софија Голупска и Фридман гца Ангелина Ковачевића:

гђа Марија Мајинска 2 ф. 50 нов.

по 2 фор.

гђе: Софија Продановића, Даринка М. Манојловића, Матилда Станимировића, Анка Ковачевића, Марија Вранина, Пава Манојловића, Савета Теофановића, Вирса Везилића, Персида Белића, Милица Нићина, Евица Ђорђевића, Јулка Гложанска, Катарина Ковачевића, Софија Дракулића, Анђелија Дракулића, Даринка III Манојловића, Евица Манојловића, Љубица Стефановића, Мила Стефановића, Љубица Мудринска, Софија Рунића, Ана Девечерска, Ленка Каћанска, Ангелина Цуцића, Јулка Дунђерска.

по 1 фор. и 50 нов.

гђе Љубица Настића, и Милка Ђуричића.

По 1 фор.

гце Драгиња Лончарића и Милева Лончарића, гђе: Марија Каћанска, Марија Ј. Миковића, Милица Шијачића Александра Стојановића, Марија В. Рунића, Наста Настића, Кристина Попсавина, Катарина Станимировића, Нера Каћанска, Марија Н. Миковића Дињашка, гђа Пандовића, Милица Срђенова, Маца Алексијевића и Наста Шијачића, Марија Н. Николића:

Свега уписнице 260 фор. 50 нов.

Кад се овоме дода 60 форината што је од једне забаве припало

има свега 320 фор. 50 нов.

Ова задруга приређује 28 Децембра игранку са вечером. Чист приход је намењен фонду задружном.

IV.

Добротворна Задруга Српкиња у В. Бечкереку.

Имала је своју одборску седницу 14-26. децембра 1886.

Председавала је гђа Е. Мунчићка начелница У овој седници поднела је благајкиња извештај о задружној забави, која је приређена 7-19. доцембра о. г. — По извештају том било је примање: 216 ф. 50 н. Издавање: 66 ф. 40 н. Чист добит: 153 ф. 10 н. Од тога је дато 40 ф. за убоге као божићни дар, 50 ф. за одело сироте школ. деце, а остало на погорелце у Тур. Бечеју и Срп. Црни.

У истој седници изјавила је одборкиња гђица Нимфадора Ђорђевића, да једна гђа жели примити једну девојчицу под своје, и позвала је чланице, да пријаве, ако имају такве девојчице.

Даље је начелница изјавила, да је истекла претплата за „Женски Свет“ и позвала је од-

боркиње, да купе и шаљу претплату на исти лист за 1887, г. —

По „Гласу“ новом листу вбечкеречком, из ког смо и горњи извештај извадили, дознајемо, да је бечкеречки срп. месни школ. одбор заодно ове јесени 41 сирото школ. дете и издао је на то 210 ф. Даље дознајемо, да је и г. Гринбаум приликом прстеновања своје сестре одоно о свом трошку 8 сиротих Српкиња, а међународно друштво „Николино“ 4 Српчета. Слава оваком одбору школском и овим доброторима!

V.

Друштво сарајевских госпођа.

Ми смо поменули једном у бројевима нашег листа из прошле године, да се у Сарајеву склопило вољом сарајевских виших чиновника друштво госпођа из свију народности и вероисповести сарајевских, па међу њима, како из „Босанске Виле“ дознајемо, уписало се и до 20 Српкиња, а до 100 Јеврејкиња. Месеца децембра прошле године састала се главна скупштина тог друштва, да бира часнице за ову 1887. годину. Том приликом већ је избила на површину она туђинска охолост, која наш елемент свуда забацивањем предусрета и у свакој прилици, где се с њиме

сукоби, тражи начина, да потисне с уплива и управе друштвене све, што не дише њиховим духом. Тако су чиниле овом приликом сарајевске Јеврејкиње, те се у своју корист послужиле и недостојним средством; оне при гласању, бацаше у завежљај на једанпут по више гласаница и тако се догодило, да је од 121 присутних госпођа пало 153 гласанице, дакле 32 више. Онако се и случило, да није изабрана за часницу ни она најчистија и најплеменитија душа женска, она велика добротворка нашег народа у Босни, племенита Мис Ирбијева која је сама више добра народу и сиротињи оној учинила, него све оне госпође скупа.

Тако, видите, пролазимо ми с нашом добродушношћу и попуштањем. Ми смо ово предсказали пре неколико месеци у нашем листу и ево се потврђују делима наше речи. И ми смо овамо у бившој војводини исто тако пролазили с нашим Мађарицама, Немицама и Јеврејкама, па смо се наситили брзо њихове охолности и себичлука и основале смо свуда засебне добротворне женске задруге, па ево хвала богу напредујемо много боље, радимо мирније и делимо милостиње тамо, куда нам наше срце казује, па тако ваља да чине и наше сестре Босанке.

ЛИСТИЋИ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ:

Друштво Св. Саве. Главни одбор „Друштва Св. Саве“ решио је у својој седници од 24. септ. ове год. да, поред других послова, који спадају у задатак друштвени, печата годишње и коју књигу чланака и расправа.

Те ће књиге носити наслов „Братство“ и прва ће изићи о идућем св. Сави. Чланци ће се награђивати са 60 дин. од штампаног табака.

Све што се буде штампало у „Братству“ мора бити написано просто и разговетно, да га и најпростији читатељ може разумети.

А тако писани примаће се:

1.) Чланци, у којима се описују српске покрајине, градови (вароши), реке, језера или поједина места, која су чим било знаменита или важна за српски народ;

2.) Чланци, у којима се казују историјски догађаји српског народа, стари, нови и најно-

вији. Овде долази дописивање старих споменика српских, нарочито архитектурних. Не мање овамо ће доћи животописи знаменитих Срба: ратника, књижевника, наставника, свећеника, духовника или иначе заслужних родољуба;

3.) Народне умотворине: песме, приповедке, пословице, — које до сада нису штампане, или су и штампане, али нису у друштвеном правцу приређене.

У „Братству“ ће моћи наћи места и популарно израђени састави о језику, о обичајима народним, о оделу и другим особинама српскога племена:

4.) Патриотске, моралне и етичке приче и састави, а и уметне песме садржине патриотске;

5.) И из других наука могу се примати састави ако су писани популарно, и ако су писани са нарочитим погледом на какву потребу српскога народа; било да се какве заблуде и

мане народне уклоне, било да се радиност српскога народа унапреди.

И у тим књижев. радовима писац треба да има на уму онај велики и пространи задатак, који је „Друштво св. Саве“ узело на се. Тенденција свакога друштвеног рада треба да је истакнута видно и у књижев. пословима које оно издаје.

„Братство“ ће доносити по могућности и слике знаменитих људи, важних места и историјских догађаја.

Ова је објава уједно и позив на српске књижевнике и уметнике, да својим радом притеку друштву у помоћ. Умољавају се сва српска уредништва да у својим цењеним листовима обзнане ово решење главног одбора „Друштва св. Саве.“ — Чудимо се, да се друштво ово ни једним знаком није обазрело и на наш женски свет, а има, и било је хвала богу у нас и женскиња великих добротворкиња, заслужних родољупкиња па и уметница. Ваљало би дакле да је и женској страни дато места у „Братству“ Уредн. —

У београду, 4. новембра 1886. год.

Тајник: Председник главног одбора:

Милов. Р. Маринковић. Свет. Николајевић.

ЗА ДОМАЋИЦЕ:

Кала, (*Calla aethiop*) познати леп бео цвет као штаница са оним лепим широким листом, да ти лепше расте: стави га у калајсан лонац у песковиту ил барску земљу, ал пре лонац оздо чепом запуши, па заливај што већма, да довек плива у води. Кала је барски цвет и напредује само у бари, а тим му начиниш бару у лонцу.

Кошара за краву музару зими најбоља је кад је 10° R. топла: у кошари 15° R. топлој крава теже дише. па то је мори, већма се зноји, па више жедни и пије, а мање јој је до јела ту, те пада са снаге и мање млека даје; а ако је у кошари само 8° R. ту крава зебе па више једе и опет пада са снаге, а мање пије, па мање млека даје. За то ваља у свакој кући такој да има топломер (термометар) па њим да свака домаћица удешава топлину у кошари; топломера има данас за 40 до 50 нв.

Кокоси да носе и зими. Данас све вештије домаћице знају, да кокоси и зими носе кад им се додаје у храну, кашу, по мало ситно стучене паприке, па 12 кокосака 1 кашчица па 2 дана, или кад се додаје семена од коприве, или кад се дода у мекне масти свињске,

ил помеша мрва од меса, што остају у кујни а једна домаћица јавља ово: Од када мојим кокошима дајем зрно патопљено па врело да се пуши, и дајем вреле воде, од то доба ми носе целе зиме тако, да ни лети не носе више. Покушавала сам и млаком храном ал воле врелу и више носе уз врелу.

Воће осушено ако би почело да плесиви: стави у врелу пећ да $\frac{1}{4}$ сата постоји, то убије плесан.

ЗАРАД ЗДРАВЉА:

Чувајте се од псећијег лизања. Опет се догодио врло несрећан случај од псећијег лизања. Младој удовици једној остао је пас од мужа, којег је врло волела. Она се дала од тог кера лизати по устима. На једанпут оболе и и буде јој све горе, и после неколико месеци умре у грдним боловима; ма да су се сви најчувенији лекари заузели, да ју избаве. А шта је било узрок смрти? Псећија гљиста, која је са псећијег језика ушла њој у уста и доспела кроз желудац и црево у јетру (црну цигерицу) па ову сву разјела.

Тајна једног од најславнијих лекара. — У престоници француске умре пре неког времена један од најславнијих доктора и професора медичких. Он је био врло срећан у лечењу болесника; али је највише сам лекове доносио и давао. За то су сви држали, да он зна тајну, да сваку болест излечи. Па за то су књижари наваљивали на њега, да им ту тајну прода, надајући се отуда великом добитку, кад буду то печато у књизи продавали. Ал он их је одбијао тим, да ће по смрти његовој наћи подебљу књигу с насловом „моја тајна“. Кад је умро доиста се нађе та књига, па сви књижари стану се грабити за њу, и на јавној продаји даде један 60.000 франака за њу. — Кад је отворио, нашао је празне листове све до последњег, а на овом је нашао написано ове речи: Рани се најпростијом раном и ту једи најумереније, пиј саму воду а што више ради, али буди непрестано на чистом слободном ваздуху; само тако ћеш бити здрав и неће ти требати никада никакве лекарије.

РАЗНО:

Српкиња од султана одликована. Супруга бившег српског посланика у Цариграду г. Јеврема Грујића одликована је од султана ордемом „шефиката“, што је врло редак случај. Го-

споља је ова у опште стекла у Цариграду у свима вишим круговима леп углед и задобила је високо поштовање, што и нас овамо дичи и поноси.

Српска домаћа индустрија изнешена је у Бечу у занатлијском музеју прошлога децембра месеца. Очевидци веле, да је та изложба тако укусно изведена и тако дивним и лепим руко-творицама Српкиња наших украшена, да је задивила и заинтересовала и највише бечке кругове. Чак је посетила изложбу и сама краљица и царица Јелисавета престола наследници и дивили се лепоти, вештини и укусу израда наших. За ову изложбу највише је стекла заслуга и највише допринела сама узвишена краљица српска Наталија.

Леп поклон цркви. Гђа Јулијана Јов. Јовановића из Земунa поклонила је тамошњој саборној цркви ново скупочено и дивно небо. На оваке красне примере хришћанске побожности ваља да се угледају и друге Српкиње, којима је бог пружио материјалне снаге; а овој дароватељки кличемо и ми евала!

Гђа Јелисавета Јерасовић из Сомбора задела је о свом трошку десеторо сомборске сироте женске деце, те им је тако отворила пут, да могу у школу ићи и тамо се спремати за честите и ваљане Српкинице. Слава јој!

Ч И Т У Л А.

† Ракила удов. Манојловића рођена Белеслијина. Наша народна читуља записала је на крају прошле 1886. године још једну Српкињу у ред народних добротворки. 19. децембра пр. г. сахрањена је у Суботици уз велико саучешће народа горе именована покојница, која је још за живота новчано потпомагала сваку тежњу управљену на унапређење нашег народног и религиозног живота, а у опоруци својој оставила је 5000 фор. на штипендијске закладе, којом ће руковати „Матица Српска“ и која ће тек онда ступити у живот, код заклада нарасте на 10 000 ф. Осим тога оставила је 400 фор. суботичкој и 200 фор. сиришкој православној цркви, да јој се сваке године чини помен (парастос). Даље 200 ф. срп. нар. позоришту, 400 ф. суботичкој срп. народ. школи, 100 фор. срп. суботичком певачком друштву, 200 фор. суботичкој болници и др. На опелу је изговорио секретар „Матице Српске“ г. А. Хаџић лепу опроштајну беседу и при спроводу певало је срп. суботичко певачко друштво, које је у знак захвалности поред других венаца и само положило венац на мртвачки

одар са надписом: „својој и народној добротворци — суботичка српска певачка дружина.“ За овака добротворства стекла је покојница угледно место у реду народних добротворака и заслужила је, да јој сви кажемо: „бог да јој душу прости, вечна јој памет!“

Јелена Поповића рођ. Јанковића, отлична срп. учитељица у Стар. Паланци упокојила се 30. новембра пр. године у својој 29. години живота. Покојница је свршила учитељску школу с отличном успехом; била је годину дана приватна васпитачица у једној опменој срп. породици у Београду. Затим је била 1½ годину учитељица у Шашици и по том учитељица у Старој Паланци, где је као таква и окончала свој, трудни, ал заслужни живот. Где год је била учитељица стекла је својим ваљаним радом признања и љубави, а у Ст. Паланци и љубави и поштовања, што се показало на оним силним венцима, којима су општина, месн. школ. одбор, женска школа, јавне и приватне ученице окитиле мртвачки одар поштоване и љубљене своје учитељице. За њоме жали супруг новорођено детенце мати и остала својта, жали општина, школа и ученице, а жали и народ, коме је верно служила, и заслужила је; да јој и ми целивамо крст и да јој кажено: бог да ти душу опрости!

† Христина Дебељачка рођ. Чокић. Стиже нам из Срп. Бечеја тужна вест, да се тамо 28. новембра пр. г. упокојила врсна Српкиња, добра мати, вредна и примерна домаћица Христина Дебељачка рођ. Чокића, која је на свом материнском крилу однеговала честита и ваљана сина, председника срп. православне црквене општине ст. бечејске и посланика ст. бечејског среза г. Исидора Дебељачког. Вечан јој спомен међу другима!

О Д Г О В О Р И.

Вукосави у месту. Жао нам је, што нисте означили од кога је прича, овако нисмо могли примити. За 2. број нема већ важности, па молимо, да нам јавите, шта ћемо с њом.

Марији у месту. Не оправдано сумњичете у искреност и добру намеру. Да се отворено кажете и Ви и Вукосава, ми би споразумно ствари више помогли, тим пре, што смо у месту. — Нисмо ми оно штете ради навели него споразума ради; а у нашу сталност за чување уредничких тајни, не треба да сумњате.

Гђици К. Ц. у Чачку. Хвала вам на труду! Пастићемо се, да одржимо лист на истој висини и да га још подигнемо на више.

Гђици Ј. М. у Сенти. Примилисмо 15 ф. претплате. Хвала Вам на труду.

Књижари М. М. Лукића Крагујевац. Кад смо разгледали лист од 1886. а оно нема 4 броја (2. 3. 4. и 6.), те нисмо могли послати Вашии двома новим претплатницима.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

С овим бројем отварамо нову претплату на наш лист за 1887. годину.

Цена је на целу годину за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину и све друге срп. крајеве 1 фор. а за Србију 2¹/₂ динара и плаћа се у напред за целу годину.

Новци и рукописи, шаљу се наплаћено уредништву овог листа.

Новци из Србије нека се даду скупљачима, а могу се послати и на књижаре: г.г. А. Пурића у Београду, М. М. Лукића у Крагујевцу или М. Н. Јагодића у Зајечар.

Лист ће излазити у оваком формату у досадањем смеру и правцу и даље једанпут месечно тачно сваког 1. дана у месецу по стар. кал.

Захваљујемо се топло свима нашим сарадницима и перовођама добротворних наших задруга за њихову умну потпору и молимо их, да нас и даље подпомогну у овом родољубивом подузећу својим извештајима.

Захваљујемо се свима добротворним задругама и појединим скупљачицама и скупљачима претплатника за наш лист и молимо их врло лепо, да се и овај пут заузму за скупљање претплате на овај једини лист с ове стране, што заступа потребе и интересе нашег женског света, што тако важну и претежну улогу има у породичном и друштвеном животу нашем.

Ми мислимо, да није потребно, да се смер нашем листу поново и поближе објашњује, јер он се у својим бројевима, за прошлу годину, читалачкој публици у довољној мери приказао, а додајемо само толико, да ћемо се наштити, да ступце његове и богатијим и разноврснијим умним плодовима пунимо, тим пре, што су нам се и друге нове умне снаге као сарадници пријавили.

Лист овај може се сматрати као продужна школа за наш женски свет у њиховом практичном и умном животу и требао би за то да уђе у сваку нашу кућу, где има женске главе, да ту крени, и одушевљава наш женски нараштај, да га упућује и указује му стазу лепшег и племенитијег живота, да саветује, како ће се лепше и боље кућа водити, деца васпитати, здравље чувати, те отуда би све имућније госпође и господа, све добротворне задруге ваљало да узму и по више примерака, па да га сиромашнијим породицама и добрим ученицама са старијих разреда женских школа на поклон издају, као што су већ ове прве године чиниле добротворна Задруга у Суботици, Пресветла Госпођа Сара Карађорђевића из Букурешта, и Високоблагородна гђа Јелена пл. Лемајића одавде, којима овом приликом најпотлије захваљујемо. Лист је јевтин и прилика је тим пружена, да се што више добра чини нашем женском нараштају, на који ми овамо скоро сву наду и сву будућност ослањамо, јер у њиховим је рукама будући свет.

Ми шаљемо овај број свима старим предплатницима и многим новим именима, за које смо дознали, да радо читају и да потпомажу просвету, па молимо, да нам сваки врати овај број, ко не мисли даље држати лист, да се знамо равнати.

Ко нам не врати број, а не пошље ни претплату до 1. фебруара о. г., или не пријави картом ил писмом ништа, сматраћемо, да неће да прима лист, па ћемо прекинути даље шиљање, јер вересију не можемо и нећемо да заводимо на тако малу своту.

У Новоме Саду 1. јануара 1887.

УРЕДНИШТВО.

САДРЖАЈ: 1. Поздрав на нову годину од Марије. — 2. Предлог нашим Српкињама, а тиче се и Срба. — 3. Шта све могу да раде женскиње? (Продужење.) — 4. Ко је господар на дому? (Педагошко питање за родитеље.) Од Ивана Мартиновића — 5. Како ће нам ћери бити добре домаћице. — 6. Домаћица и ваздух у стану јој. — 7. Рад добротворних задруга, а) Новосатске. б) Вршачке. в) Севтомашке. г) Бечкеречке. д) Друштво сарајевских госпођа — 8. Листићи: из просвете, за домаћице, зарад здравља, разно, читуља, одговори. — 9. Позив на претплату.

Власник: Добротворна Задруга Српкиња Новосатскиња. — **Издаје и уређује:** Аркадије Варађанин.